

Koçak, A. G., & Yılmaz Bingöl, T. (2024). 2003-2023 yılları arasında öfke ile ilgili yapılan tezlerin incelenmesi. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, (Ö3), 28-40.

JSES

Journal of Sustainable Educational Studies

e-ISSN: 2757-5284

Geliş/Received: 14.02.2024 Kabul/Accepted: 07.05.2024

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi/Research Article

2003-2023 Yılları Arasında Öfke ile İlgili Yapılan Tezlerin İncelenmesi¹

Ayşe Gül KOÇAK²

Tuğba YILMAZ BİNGÖL³

Özet

Bu araştırmada öfke ile ilgili yürütülen yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma 2003-2023 yılları arasında Türkiye’de çeşitli yaşam dönemlerinden ve çeşitli tanı gruplarından bireyler üzerinden çeşitli bağlamlarda öfkeyi araştıran tezlerin incelenmesinden oluşan betimsel içerik analizi çalışmasıdır. Çalışmada öfke konusunun hangi yıllarda çalışıldığı, yürütülen tezin türü, yazım dili, yürütülen tezlerde çalışılan alanların neler olduğu ve çalışma grubunun kimlerden oluştuğu, yürütülen tezlerde hangi yöntemlerin kullanıldığı ve hangi konuların çalışıldığı gibi kriterler esas alınmıştır. Anahtar kelime olarak “öfke” kelimesi, temel alınmış ve YÖK tez veri tabanında erişime açık tezler incelenmiştir. Kriterlere uygun olmayan tezlerin elenmesi sonucunda çalışmaya 551 tez alınmıştır. Çalışmaya dahil etme kriterleri; tezde öfke konusunun çalışılması ve tezin son 20 yılda yayımlanmış olmasıdır. Çalışma sonucunda öfke konusu ile ilgili yürütülen tezlerin daha çok psikoloji, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, hemşirelik ve din alanlarında yapıldığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Öfke, İçerik Analizi, Nitel Araştırma

Examination of Thesis Conducted on Anger Between 2003 and 2023

Abstract

This research aimed to examine master's and doctoral theses about anger. The study is a descriptive content analysis study consisting of examining theses investigating anger in various contexts through individuals from various life periods and various diagnostic groups in Turkey between 2003 and 2023. The study was based on criteria such as the years in which the anger issue was studied, the type of the thesis carried out, the language of writing, what the fields were studied in the theses and who the study group consisted of, which methods were used in the theses and which subjects were studied. The word "anger" was used as the keyword and theses that were accessible in the YÖK thesis database were examined. As a result of the elimination of theses that did not meet the criteria, 551 theses were included in the study. Inclusion criteria for the study; The issue of anger is studied in the thesis and the thesis has been published in the last 20 years. As a result of the study, it was seen that theses on the subject of anger were mostly made in the fields of psychology, psychological counseling and guidance, nursing and religion.

¹ Bu çalışma 23 Aralık 2023 tarihinde gerçekleştirilen 3. Uluslararası FSMVÜ Eğitimde Mükemmeliyet Araştırmaları Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Lisans Öğrencisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, İstanbul-Türkiye, psk.dan.aysegulkocak@gmail.com, ORCID: 0009-0003-7598-4542

³ Doç. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, İstanbul-Türkiye, tbingol@fsm.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1104-2244

Keywords: Angery, Content Analysis, Qualitative Research

1. GİRİŞ

Duygu kişiyi insan yapan temel özellik olup; toplumsal ilişkileri korumak, oluşturmak ve izlemek için kullanılmaktadır (Çoruk ve Akçay, 2012). Alan yazın incelendiğinde birçok farklı duygu tanımı olduğu görülmektedir. Duygu bir his ve bu hisse özgü belirli düşünceler, psikolojik ve biyolojik haller ve bir dizi hareket eğilimidir (Goleman, 1998). Yapılan bir araştırmada duygu hakkında üç nokta vurgulanmıştır. Bu noktalar duygunun fizyolojik rahatsızlık veya değişim, dışa vurulmayan davranım eğilimi ve sık olarak duygulanım olduğudur (Lazarus, 1991). Temel duyguları genel olarak üzüntü, korku, mutluluk, sevgi, şaşkınlık, iğrenme, utanç ve öfke şeklinde adlandırmak mümkündür. (Dökmen, 1987).

Temel duygulardan biri olarak kabul edilen öfke, bireylerin günlük yaşamda sıklıkla deneyimlediği ve oldukça aşına olduğu bir duygudur. Bir psikolog olan Spielberg öfkeyi “hafif bir rahatsızlık halinden, şiddetli kızgınlık ve hiddete kadar değişebilen bir duygu” olarak tanımlamaktadır (Kafaji, 2013, s. 160). Öfke içsel ve dışsal sebeplerden ötürü ortaya çıkabilmektedir. Kişisel meselelerden, bir insandan ve bir olaydan kaynaklanabileceği gibi; hatıralar, örselenme oluşturan veya örselleyici olayı hatırlatabilen olaylar da öfke duygularını işler hale getirebilmektedir (Bilge ve Ünal, 2005).

Öfkenin süresi, şiddeti, yoğunluğu değişkendir. Olumsuz ifade edilen öfke, kişinin benlik algısını düşürebilir (Deffenbacher, 1992). Öfkeyle beraber ortaya çıkan tepkiler çoğunlukla yıkıcı olduğu için öfke kültürel olarak olumsuz görülen bir duygudur. Öfke olumsuz şekilde ifade edildiğinde kişilerarası ilişkilerde çatışmalara sebep olabilir. Öfkenin zaman zaman rahatsız edici fizyolojik sonuçları olabilir. Bu şekilde ifade edilen öfke duygusunun, kişiyi, sözel ve fiziksel saldırılara açık bir hale getirebildiği, aile içinde ve kişilerarası diğer ilişkilerde çatışmalara neden olabildiği ileri sürülmektedir (Schuerger, 1979). Literatür incelendiğinde öfkenin yukarıda sıralananlara benzer fizyolojik sonuçları olacağına değinilmektedir (Ellis 1997). Ancak öfkeyi bastırığımızda da pek çok fiziksel hastalıkla karşı karşıya kalınabilir (Bitti vd., 1995).

Öfkenin ifade biçimleri de çeşitlilik göstermektedir. Öfkenin ifade biçimlerinden birisi, belki de en önemlisi saldırganlık olarak görülmektedir. Öfke sonucu saldırganlık iki şekilde görülür. Fiziksel saldırganlıkta amaç bireyin karşısındaki bireye ya da nesneye zarar vermesidir. Hedef yönelimli olarak motor davranışlarla ilişkilidir (Berkowitz, 1990). Saldırganlığın ikinci formu olan sözel saldırganlık öfkenin dışa vurulmuş hali olarak karşımıza çıkmaktadır (Kassinove ve Sukhodolsky 1995).

Öfkenin bir takım fizyolojik belirtilerle ortaya çıktığı görülmektedir. Tavrıs (1989) kasların gerilmesi, çatık kaşlar, bakışların sertleşmesi, yüzde kızarma, el ayak titremesi, diş gıcırdatma, uyuşma, güç nefes alma, bedende farklı tikler, dudak ısırma, burundan hızlı hızlı soluma tepkilerinin öfkeye eşlik eden tepkiler olduğunu söylemektedir. Araştırmacılar öfke duygusunun cinsiyete göre değiştiğine işaret etmektedir. Averill’e (1983) göre kadınlarla erkekler benzer sebeplerden benzer sıklık ve yoğunlukta öfkelenmektedir. Erkekler bu duyguyu doğrudan ifade ederken, kadınlar dolaylı yoldan ifade ederler (Lerner 1996, Sharkin 1993). Öfke tepkilerinin yaşa göre azaldığını da tespit eden pek çok araştırma yapılmıştır (Siegel 1986, Stoner ve Spencer 1987).

Literatür incelendiğinde öfke kavramının saldırganlık (Karataş, 2008), bağlanma stilleri (İmamoğlu, 2003), öfke yönetimi (Soykan, 2003) gibi çeşitli değişkenler bağlamında incelendiği çalışmaların olduğu görülmektedir. Uluslararası literatürde pandemi süreci (Jessup, 2023), otizm spektrum bozukluğunu (Anger vd., 2012) ele alan iki çalışma dikkat çekmektedir. Bu bağlamda hem ulusal hem de uluslararası literatürde öfke, pek çok farklı değişkenle araştırılmış ve araştırılmakta olan önemli bir konudur. Bu çalışma öfke üzerine yürütülmüş tezleri ortaya koymasından önem taşımaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öfke üzerine yürütülen ulusal tezlerin incelenmesidir. Bu araştırmada aşağıda belirtilen alt amaçlara yanıt aranmıştır:

1. Öfke üzerine yürütülen ulusal tezler yayımlandıkları yıla göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Öfke üzerine yürütülen ulusal tezler tezin türüne göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Öfke üzerine yürütülen ulusal tezler yayımlandıkları yazı diline göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

4. Öfke üzerine yürütülen ulusal tezler yürütülen bilim dalına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Öfke üzerine yürütülen ulusal tezler çalışma grubuna göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
6. Öfke üzerine yürütülen ulusal tezler tezde kullanılan yöntemlere göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

2. YÖNTEM

Araştırmanın modeli, evren ve örneklem çalışmanın bu bölümünde yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli/Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması; araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır (Creswell, 2007).

2.2. Evren-Örneklem/Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evreni, 2003- 2023 yılları arasında öfke konusu üzerine yürütülen ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan tezlerden oluşmaktadır. Örneklem belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden önceden belirlenmiş birtakım ölçütleri karşılayan durumların çalışılmasına imkân veren ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yönteminde, araştırmaya başlanmadan önce çalışmanın amacına uygun olarak ölçütler belirlenir. Ölçütleri araştırmacı kendi hazırlayabilir veya önceden hazırlanan ölçütler kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu çalışmada, çalışmaları araştırmaya dahil etme kriterleri arasında 2003-2023 (Aralık) tarihleri arasında yapılmış olma, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alma maddeleri bulunmaktadır. Bu doğrultuda YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “öfke” kelimesiyle arama yapılmış ve 551 teze ulaşılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Veriler YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında “öfke” kelimesi ile arama yapılarak toplanmıştır. Veri taraması 19 Aralık 2023’te sonlandırılmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Veriler doküman analizi yoluyla toplanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Veriler içerik analizi ile incelenmiştir.

2.6. Araştırma ve Yayın Etiği

Yapılan çalışmada “*Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “*Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler*” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

2.6.1. Etik kurul izni

Bu araştırma için etik kurul iznine ihtiyaç yoktur.

3. BULGULAR

Öfke üzerine yürütülen ulusal tezlerin incelenmesi sonucu elde edilen verilere yönelik bulgular çalışmanın bu bölümünde yer almaktadır.

3.1. Tezlerin Yayımlandıkları Yıllara Göre Dağılımı

Örnekleme oluşturan 551 tezin yayımlandıkları yıllara göre dağılımını gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Tezlerin Yayımlandıkları Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Yayımlanan Tez Sayısı
2003	3
2004	11
2005	10
2006	11
2007	15
2008	24
2009	23
2010	23
2011	19
2012	18
2013	23
2014	20
2015	30
2016	35
2017	38
2018	38
2019	57
2020	42
2021	39
2022	39
2023	33

Tablo 1. incelendiğinde öfke konusu ile ilgili yürütülen 551 tezdten 3'ü 2003, 11'i 2004, 10'u 2005, 11'i 2006, 15'i 2007, 24'ü 2008, 23'ü 2009, 23'ü 2010, 19'u 2011, 18'i 2012, 23'ü 2013, 20'si 2014, 30'u 2015, 35'i 2016, 38'i 2017, 38'i 2018, 57'si 2019, 42'si 2020, 39'u 2021, 39'u 2022 yılında, 33'ü 2023 yılında yayımlanmıştır. Bu alanda yapılan çalışmaların en fazla 2019 ve 2020 yıllarında yapıldığı ve özellikle 2015 yılından sonra bu alanda çalışma yapmaya olan ilginin arttığı görülmektedir.

3.2. Tezlerin Yayımlandıkları Türe Göre Dağılımı

Örnekleme oluşturan 551 tezin hangi türde yapıldıklarına yönelik dağılımı gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Tezlerin Yayınlandıkları Türe Göre Dağılımı

Tür	Yayımlanan Tez Sayısı
Doktora	67
Sanatta Yeterlilik	1
Tıpta Uzmanlık	43
Yüksek Lisans	440

Tablo 2. incelendiğinde öfke konusu ile ilgili yürütülen 551 tezdən 67'sinin doktora tezi, 440'ının yüksek lisans tezi, 43'ünün tıpta uzmanlık tezi, 1'inin sanatta uzmanlık tezi olduğu görülmektedir. Bu alanda yürütülen tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir.

3.3. Tezlerin Yayınlandıkları Yazım Diline Göre Dağılımı

Örnekleme oluşturan 551 tezin yayınlandıkları yazı diline göre dağılımını gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Tezlerin Yayınlandıkları Yazım Diline Göre Dağılımı

Yazım Dili	Yayımlanan Tez Sayısı
Türkçe	526
İngilizce	25

Tablo 3. incelendiğinde öfke konusu ile ilgili yürütülen 551 tezdən 25'inin İngilizce, 526'sının Türkçe yazıldığı görülmektedir. Bu alanda yürütülen tezlerin çoğunluğunun Türkçe yazıldığı görülmektedir.

3.4. Tezlerin Bilim Dalına Göre Dağılımı

Örnekleme oluşturan 551 tezin hangi bilim dallarında yürütüldüğünü gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Tezlerin Bilim Dalına Göre Dağılımı

Bilim Dalı	Yayımlanan Tez Sayısı
Adli Tıp	10
Aile Hekimliği	8
Alman Dili ve Edebiyatı	1
Amerikan Kültürü ve Edebiyatı	3
Bale ve Dans	1
Batı Dilleri ve Edebiyatı	1
Beslenme ve Diyetetik	5
Bilgisayar Mühendisliği	1
Biyoloji	1
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	1
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	2
Din	11

Dokümantasyon ve Enformasyon	1
Eğitim ve Öğretim	88
Eski Çağ Diller ve Kültürleri	1
Felsefe	1
Fizyoloji	1
Güzel Sanatlar	1
Halk Sağlığı	6
Hastaneler	1
Hemşirelik	66
İletişim Bilimleri	1
İlk ve Acil Yardım	1
İngiliz Dili ve Edebiyatı	3
İşletme	4
Kardiyoloji	1
Kazalar	1
Müzik	1
Nöroloji	3
Onkoloji	1
Psikiyatri	37
Psikoloji	243
Sağlık Kurumları Yönetimi	1
Sahne ve Görüntü Sanatları	2
Sosyal Hizmet	3
Spor	38

Tablo 4. incelendiğinde öfke konusu ile ilgili yürütülen 551 tezin en çok psikoloji alanında yapılmış olduğu ve bunu sırasıyla eğitim ve öğretim, hemşirelik, psikiyatri, spor, adli tıp, aile hekimliği, halk sağlığı, beslenme ve diyetetik, işletme, Amerikan kültürü ve edebiyatı, İngiliz dili ve edebiyatı, nöroloji, sosyal hizmet, sahne ve görüntü sanatları, çocuk sağlığı ve hastalıkları alanında görülmüştür. Tabloda verilen diğer bilim dallarından oluşan birer tez olduğu görülmüştür.

3.5. Tezlerin Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Örnekleme oluşturan 551 tezin hangi çalışma gruplarıyla yürütüldüğünü gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. Tezlerin Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Çalışma Grubu	Yayımlanan Tez Sayısı
Çocuklar	8
İlköğretim Öğrencileri	17
Ortaöğretim Öğrencileri	11
Ortaokul Öğrencileri	10
Lise Öğrencileri	75
Ergenler	46
Üniversite Öğrencileri	77
Lisans üstü Öğrencileri	3
Beliren Genç Yetişkinler	9
Genç Yetişkinler	14
Yetişkinler	33
Yaşlılar	3
Psikiyatri Tanısı Almış Hastalar	37
Tıbbi Tanı Almış Hastalar	45
Hemşireler	14
Öğretmenler	16
Hüküm Giymiş Bireyler	13
Sporcular	25
Evli veya Flört Eden Bireyler	11
Hasta Yakınları	5
Polisler	3
Sağlık Personelleri	11
Ev Hanımları	2
Sürücüler	6
Engelliler	8
Anne ve Çocuklar	3
Kur-an Kursu Öğrencileri	1
Kamu ve Özel Sektör Çalışanları	9
Psikolojik Danışma Hizmeti Alan Bireyler	3

Antrenörler	4
Hakemler	1
Taraftarlar	3
Koruma Altında Bulunan Çocuk veya Ergenler	6
Anneler	5
Aileler	3
İş Kazası Geçiren Bireyler	1
Trans Bireyler	1
Özel Çocuklar	1
Dansçılar	1

Tablo 5. incelendiğinde öfke konusu ile ilgili yürütülen 551 tezin çalışma grubunun en fazla üniversite öğrencilerinden oluştuğu ve bunu sırasıyla lise öğrencileri, ergenler, tıbbi tanı almış hastalar, psikiyatri tanısı almış hastalar, yetişkinler, sporcular, ilköğretim öğrencileri, öğretmenler, hemşireler, ortaöğretim öğrencileri, evli veya flört eden bireyler, sağlık personelleri, ortaokul öğrencileri, beliren genç yetişkinler, kamu veya özel sektör çalışanları, engelliler, çocuklar, koruma altında bulunan ergenler, sürücüler, hasta yakınları, anneler, polisler, antrenörler, aileler, lisansüstü öğrencileri, polislerden oluşan çalışma gruplarının takip ettiği görülmektedir. Tabloda verilen diğer çalışma gruplarından oluşan birer tez bulunmaktadır.

3.6. Tezlerin Kullanılan Yönteme Göre Dağılımı

Örnekleme oluşturan 551 tezin hangi yöntem kullanılarak yürütüldüğünü gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Tezlerin Kullanılan Yönteme Göre Dağılımı

Yöntem	Yayımlanan Tez Sayısı
İlişkisel Tarama Modeli	124
Deneyisel Model	47
Betimsel Model	40
Tarama Modeli	33
Tanımlayıcı Model	26
Yarı Deneyisel Model	19
Kesitsel Araştırma Modeli	12
Nicel Araştırma	11
Tanımlayıcı ve İlişki Arayıcı Model	11
Kesitsel ve Tanımlayıcı Model	8
Korelasyonel Model	5

Pearson Korelasyon Yöntemi	4
Yapısal Eşitlik Modeli	4
Karşılaştırmalı ve Tanımlayıcı Model	3
Bireysel Görüşme Yöntemi	3
Anket Yöntemi	3
Karışık Model	3
Vaka Kontrol	3
Karşılaştırmalı ve Betimsel Model	2
Kesitsel ve İlişki Arayıcı Model	2
Betimsel ve Kesitleyici Model	2
İlişkisel, tanımlayıcı ve Kesitsel Model	2
Karşılaştırmalı Model	2
Nitel Araştırma Yöntemi	2
Fenomenolojik Araştırma Yöntemi	2
İçerik Analizi	1
Söylem Analizi	1
Deneyisel Olmayan Model	1
Deneme Öncesi Model	1
Keşfedici Süreli Desen Modeli	1
Retrospektif Gözlemsel Çalışma	1
Paralel Çoklu Aracılık Modeli	1
Tanımlayıcı ve Açıklayıcı Model	1
Ölçek Geliştirme	1
Ölçek Uyarlama	1
Doküman İnceleme	1
Varyans Karşılaştırması	1

Tablo 6. incelendiğinde öfke konusu ile ilgili yürütülen 551 tezde en fazla kullanılan yöntemin ilişkisel tarama modeli olduğu ve bunu sırasıyla deneysel model, betimsel model, tarama modeli, tanımlayıcı model, yarı deneysel model, kesitsel araştırma modeli, nicel araştırma yöntemi, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı model, kesitsel ve tanımlayıcı model, korelasyonel model, pearson korelasyon yöntemi, yapısal eşitlik modeli, karşılaştırmalı ve tanımlayıcı model, bireysel görüşme yöntemi, anket yöntemi, karışık model, baka kontrol yöntemi, karşılaştırmalı ve betimsel model, kesitsel ve ilişki arayıcı model, betimsel ve kesitleyici model, ilişkisel, tanımlayıcı ve kesitsel

model, karşılaştırmalı model, nitel araştırma yöntemi, fenomenolojik araştırma yönteminin takip ettiği görülmektedir. Tabloda verilen diğer yöntemlerden oluşan birer tez bulunmaktadır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Literatür incelendiğinde öfke üzerine pek çok araştırma yapıldığı ve bu araştırmalar sonucunda öfkenin sağlıklı bir şekilde yaşanması durumunda işlevsel bir duygu iken kontrol edilemediğinde hem birey hem de sosyal çevresi açısından çeşitli zararlara sebep olabilecek bir duygu olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Soykan, 2003). Yapılan araştırmalara göre sağlıklı bir şekilde ifade edilmeden içselleştirilen öfke, korku, çökkünlük duygularının kişinin davranışlarını hayat boyu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Vahip, 2002). Bastırılan öfke duygusu bireylerin endişelenmesine ve mutsuzlaşmasına neden olabilmektedir (Özmen, 2004). Öfke bireylerde çeşitli sebeplerden ötürü ortaya çıkabilmektedir. Bireyi müzik, spor, sanat ve benzeri farklı alanlara yönlendirildiğinde hissettiği öfke duygusunu sağlıklı bir şekilde ifade edebilmektedir (Bal, 2019). Yapılan bu araştırmada yukarıda ifade edildiği üzere insan hayatında önemli bir yeri olan öfke duygusu üzerine yapılan araştırmalar derlenmiştir.

Yüksek öğretim kurulu ulusal tez merkezi veri tabanında “öfke” kelimesi temel alınarak yapılan tarama sonucunda 551 tez araştırmanın örneklemine dahil edilmiş ve çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir. Yapılan tarama sonucunda elde edilen 551 tez araştırmanın yayımlandığı yıl, tezin türü, araştırmanın yayımlandığı yazım dili, çalışmanın yapıldığı bilim dalı, araştırmanın çalışma grubu, araştırmada kullanılan yöntem değişkenleri açısından ele alınmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, bu alanda en fazla 2019 ve 2020 yıllarında çalışma yapıldığı ve özellikle 2015 yılından sonra bu alanda çalışma yapmaya olan ilginin arttığı görülmektedir. Toplumdaki birey sayısının artması, ekonomik faktörler gibi birçok günlük yaşam olayının arttırdığı stres dolayısıyla ortaya çıkan öfke duygusu ve olumsuz sonuçlarının artması dolayısıyla, son yıllarda öfke ile ilgili yapılan çalışmaların arttığı düşünülebilir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre öfke ile ilgili yürütülen tezlerin çoğu yüksek lisans tezidir ve ulusal literatür içinde çoğu tezin yazım dili Türkçedir. Elde edilen veriler doğrultusunda bu alanda yapılan çalışmaların daha çok psikoloji bilim dalında yapıldığı ve bunu sırasıyla eğitim ve öğretim, hemşirelik, spor, psikiyatri, din, adli tıp, aile hekimliği, beslenme ve diyetetik işletme, sosyal hizmet, nöroloji, İngiliz dili ve edebiyatı, Amerikan kültürü ve edebiyatı, çocuk sağlığı ve hastalıkları, sahne ve görüntü sanatları bilim dallarının takip ettiği söylenebilir. Bireylerin duygu ve davranışlarının yoğun olarak ruh sağlığı alanında ele alınmış olması doğal bir sonuçtur. Araştırmanın bir diğer bulgusu öfke üzerine yürütülen tezlerin çalışma grupları ile ilgilidir. Çalışma grubunu daha çok üniversite öğrencileri, lise öğrencileri, ergenler, tıbbi tanı almış hastalar, psikiyatri tanısı almış hastalar, yetişkinler, sporcular, ilköğretim öğrencileri, öğretmenler, genç yetişkinler, hemşireler, hüküm giymiş bireyler, ortaöğretim öğrencileri, evli veya flört eden bireyler, sağlık personelleri, ortaokul öğrencileri, kamu ve özel sektör çalışanları, beliren genç yetişkinler engelliler, çocuklar, sürücüler, koruma altında bulunan öğrenciler, antrenörler, lisansüstü öğrenciler, yaşlılar, polisler, anne ve çocuklar, psikolojik danışma hizmeti alan bireyler, taraftarlar, aileler ev hanımlarından oluşturmaktadır. Bu durumun çalışma grubunun kolay erişilebilir olması ile ilgili olduğu düşünülmektedir. elde edilen veriler doğrultusunda bu alanda yürütülen tezlerin çoğunda ilişkisel tarama modeli yöntemi kullanıldığı ve bunu sırasıyla deneysel model, betimsel model, tarama modeli, tanımlayıcı model, yarı deneysel model, kesitsel araştırma modeli, nicel araştırma, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı model, kesitsel ve tanımlayıcı model, korelasyonel model, pearson korelasyon yöntemi, yapısal eşitlik modeli, karşılaştırmalı ve tanımlayıcı model, bireysel görüşme yöntemi, anket yöntemi, karışık model, vaka kontrol yöntemi, karşılaştırmalı ve betimsel model, kesitsel ve ilişki arayıcı model, betimsel ve kesitleyici model, ilişkisel tanımlayıcı ve kesitsel model, karşılaştırmalı model, nitel araştırma yöntemi, fenomenolojik araştırma yönteminin takip ettiği söylenebilir. En çok çalışmanın ilişkisel tarama modeli ile yapılmış olmasının sebebinin ilişkisel tarama modelinin değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek, açıklamak ve anlamak için elverişli bir yöntem olması ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Bu sonuçlara bakıldığında özellikle çocuk, ergen, yetişkin ve çiftlerle çalışan psikolojik danışmanların ve psikologların öfke konusuna hâkim olması, öfke düzeyini ve öfke kontrolünü geliştirmeye yönelik çalışmalar planlaması, öfkeyi mutluluk düzeyi/ kaygı gibi çeşitli değişkenler bağlamında araştırarak hem literatüre hem kendi gelişimine katkı sağlaması önerilebilir. Sosyal becerilerden biri olan duygu düzenleme becerisinin gelişiminde erken dönemin öneminden dolayı çocuklarla yapılan çalışmaların artırılması önemlidir. Bu bağlamda çocuklara yönelik daha fazla çalışma yapılması önerilir. Ayrıca kronik hastalıklarda ortaya çıkan öfkenin araştırılması da ayrıca önemli bir konudur. İleriki araştırmalarda farklı örneklemelerle yapılacak çalışmalar öfkenin daha derin açıklanmasına yardımcı olabilir.

5. BEYAN

Araştırma ve Yayın Etiği: Yapılan çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni Beyanı: Bu araştırma için etik kurul iznine ihtiyaç yoktur.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı: 1. yazar katkı oranı: % 50, 2. yazar katkı oranı: %50 Yazarlar literatür incelemesi, problemin açıklanması, araştırma ve araştırmanın analizi, bulguların sunumu, tartışma ve sonuçların yazımı ve İngilizce özetlerin hazırlanmasına katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı: Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

6. KAYNAKÇA

- Anger, M., Bon, L., Hamel-Desbruères, A., Bensaber, F., Eustache, F., Baleyte, J. M., & Guillery-Girard, B. (2012). Recollection in autism spectrum disorder: From past to the future. *Neuropsychiatrie de l'Enfance et de l'Adolescence*, 60(5), 201.
- Averill, JR. (1983). Studies on anger and aggression: Implications for theories of emotion. *Am Psychol*, 38, 1145-1160.
- Bal, C. G. (2019). Sürekli öfke ve öfke ifade tarzının demografik özelliklerle ilişkisi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 63-72.
- Berkowitz, L. (1990). On the formation and regulation of anger and aggression: A cognitive-neoassociationistic analysis. *Am Psychol*, 45, 494-503.
- Bilge, A., & Ünal, G. (2005). Öfke, öfke kontrolü ve hemşirelik yaklaşımı. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 21(1), 189-96.
- Bitti, P.E.R., Gremigni, P., Bertolotti, G., & Zotti, A.M. (1995). Dimensions for anger and hostility in cardiac patients, hypertensive patients, and controls. *Psychother Psychosom*, 64, 162-172.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). USA: SAGE Publications.
- Çoruk, A., & Akçay, R. C. (2012). Yönetim süreçleri açısından yöneticilerin duygu yönetimi davranışları ölçeği. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 81-94.
- Deffenbacher, JL. (1992). Trait anger: theory, findings, and implications. *Advances in Personality Assessment*, 9, 177-201.
- Dökmen, Ü. (1987). Yüz ifadeleri konusunda verilen eğitim duygusal yüz ifadelerini teşhis becerisi ve iletişim çatışmalarına girme eğilimi üzerindeki etkisi. *Psikoloji Dergisi*, 6(21), 75-79.
- Ellis A, (1997). *How to control your anger before it controls you*. secacus, NJ: Carol Publishing Group.
- Goleman, D. (1998). *Duygusal zekâ*. İstanbul: Varlık.
- İmamoğlu, S. (2003). Öğretmen adaylarının öfke ve öfke ifade tarzları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Jessup, E. (2023). The experience of adolescents who transitioned to college during the pandemic. *Current Opinion in Psychology*, 54.
- Kafaji, T. (2013). *The triumph over the mediocre self: A manual for the art and science of living*. Author House: Bloomington, IN.
- Karataş, Z. (2008). Lise öğrencilerinde öfke ve saldırganlık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 277-294.
- Kassinove, H., & Sukhodolsky, D. G. (1995). *Anger disorders: basic science and practice issues. Anger Disorders: Definition, Diagnosis and Treatment*. Kassinove H (Ed.), Washington, Taylor & Francis.
- Lazarus, R. S. (1991). *Emotion and adaption*. New York: Oxford University Press, Inc.

Lerner, H. (1996). *Öfke dansı* (Çev: Gül S.). İstanbul: Varlık Yayınları.

Özmen, S. K. (2004). Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 27-39.

Scherger, J. M. (1979). *Understanding, and controlling anger. Helping Clients with Special Concerns*. Elsenberry S, Patterson LE (Eds), London, Houghton Mifflin Company.

Siegel, J. M. (1986). The multidimensional anger inventory. *J Pers Soc Psychol*, 5, 191-200.

Soykan, Ç. (2003). Öfke ve öfke yönetimi. *Kriz dergisi*, 11(2).

Stoner, S. B., & Spencer, W. B. (1987). Age and gender differences with the Anger Expression Scale. *Educ Psychol Meas*, 47, 487-492.

Tavris, C. (1989). *Anger: misunderstood emotion*. New York: Simon & Schuster.

Vahip, I. (2002). Evdeki şiddet ve gelişimsel boyutu: Farklı bir açıdan bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 312-319.

7. EXTENDED ABSTRACT

Anger, considered one of the basic emotions, is an emotion that individuals frequently experience and are very familiar with in daily life. Anger as “an emotion that can range from mild discomfort to intense anger and rage.” Anger can arise due to internal and external reasons. It may arise from personal issues, a person or an event; Memories, events that cause trauma or remind us of the traumatic event can also activate feelings of anger. Expression forms of anger vary. One of the forms of expression of anger, perhaps the most important, is seen as aggression. Aggression as a result of anger occurs in two ways. Physical aggression is associated with motor behaviors and the aim is to harm the other person or object. In other words, it is goal oriented. The second form of aggression, the verbal aggression dimension, is defined as expressed anger.

Physiological symptoms accompanying anger are increased muscle tension, frowning of the eyebrows, gnashing of teeth, glaring, clenching of fists, flushing of the face, feeling of trembling (especially in the hands and feet), feeling of numbness, feeling of congestion (difficulty in breathing), twitching in various parts of the body. When the literature is examined, it is seen that the concept of anger has been examined with many different variables and by many different disciplinary groups. In this context, anger is an important issue that has been and is being researched in many different contexts in the literature. This study is important in terms of presenting theses on anger. Therefore, the purpose of this research is to examine national theses on anger. The sub-goals are: 1. What is the distribution of national theses on anger according to the year they were published? 2. What is the distribution of national theses on anger according to the type of thesis? 3. What is the distribution of national theses on anger according to the language in which they are published? 4. What is the distribution of national theses on anger according to the branch of science? 5. What is the distribution of national theses on anger according to study group? 6. What is the distribution of national theses on anger according to the method used in the thesis? In this study, case study design, one of the qualitative research methods, was used. The universe of this research consists of theses on the subject of anger conducted between 2003 and 2023 and located in the National Thesis Center database. The data were collected by searching the National Thesis Center database with the word "anger". Data were collected through document analysis. The data were examined with content analysis. As a result, 551 theses were included in the sample of the research as a result of the search based on the word "anger" in the National Thesis Center Database. The 551 theses obtained as a result of the scanning were discussed in terms of the year the research was published, the type of the thesis, the writing language in which the research was published, the branch of science in which the study was conducted, the study group of the research, and the method variables used in the research.

According to the research results, it is seen that most studies were conducted in this field in 2019 and 2020, and the interest in working in this field increased especially after 2015. Most of the theses on anger are master's theses and the written language of most theses in the national literature is Turkish. In line with the data obtained, studies in this field are mostly carried out in the field of psychology, followed by education and training, nursing, sports, psychiatry, religion, forensic medicine, family medicine, nutrition and dietetics, business administration, social work, neurology, English language and literature, Another finding of the research is related to the study groups of theses on anger. The study group consists of university students, high school students, adolescents, medically

diagnosed patients, psychiatrically diagnosed patients, adults, athletes, primary school students, teachers, young adults, nurses, convicted individuals, secondary school students, married or dating individuals, healthcare professionals, personnel, secondary school students, public and private sector employees, emerging young adults, disabled people, children, drivers, students under protection, coaches, graduate students, elderly people, police officers, mothers and children, individuals receiving psychological counseling services, fans, families and housewives. . In line with the data obtained, the relational survey model method was used in most of the theses carried out in this field, followed by experimental model, descriptive model, survey model, descriptive model, semi-experimental model, cross-sectional research model, quantitative research, descriptive and relationship-seeking model, cross-sectional and descriptive model, correlational model, pearson correlation method, structural equation model, comparative and descriptive model, individual interview method, survey method, mixed model, case control method, comparative and descriptive model, cross-sectional and relationship-seeking model, descriptive and cross-sectional model, relational descriptive and It can be said that cross-sectional model, comparative model, qualitative research method and phenomenological research method are followed.

Considering these results, it can be suggested that psychological counselors and psychologists, especially those working with children, adolescents, adults and couples, should be familiar with the issue of anger, plan studies to improve anger levels and anger control, and contribute to both the literature and their own development by researching anger in the context of various variables such as happiness level/anxiety. It is important to increase the number of studies conducted with children due to the importance of the early period in the development of emotion regulation skills, which is one of the social skills. It is recommended that studies be carried out for this study group. In addition, investigating anger that occurs in chronic diseases is also an important issue. Future studies with different samples may help explain anger more deeply.